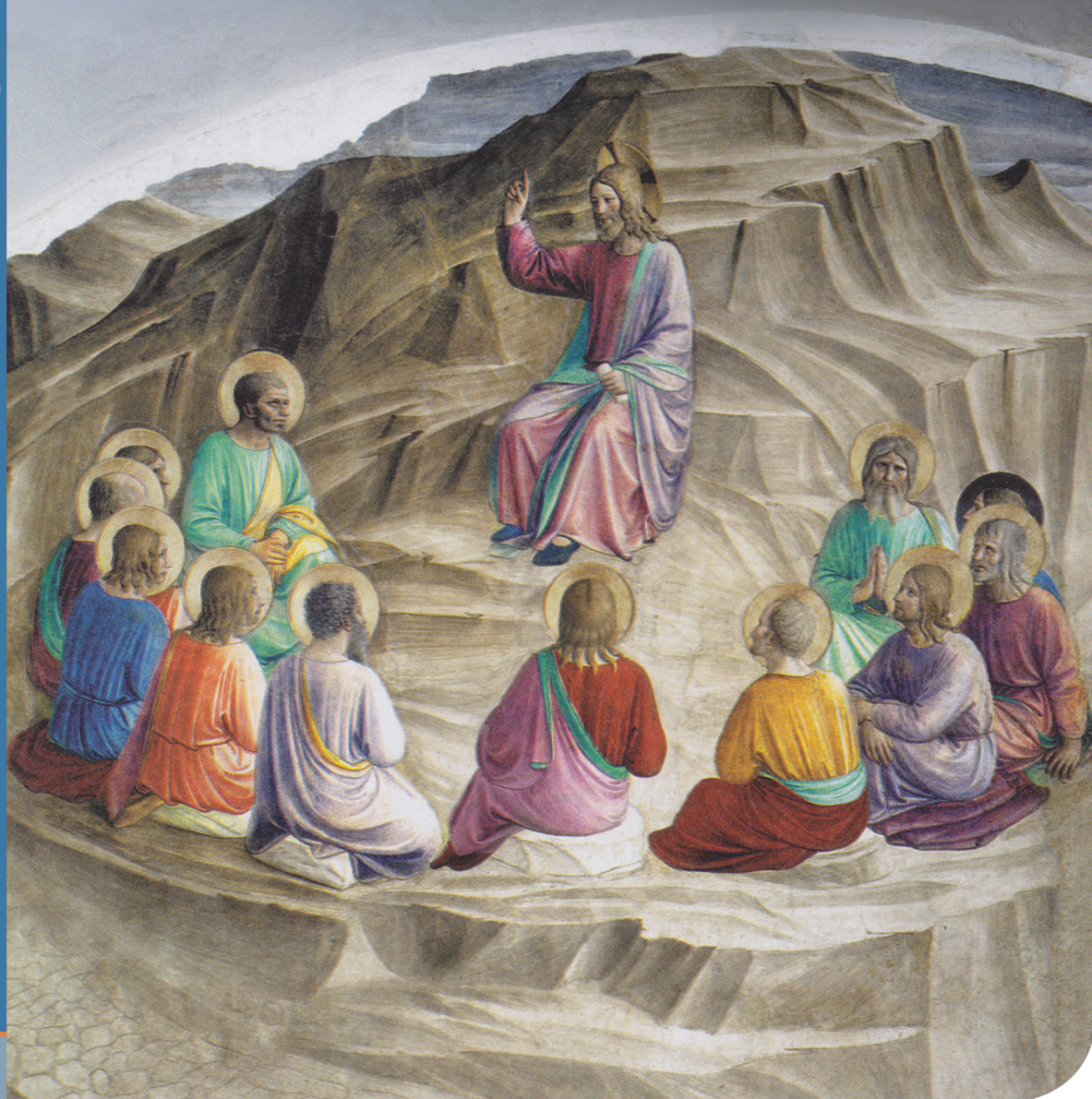

De Bergrede II

Het Onzevader (MT 6,9-13)

BIJEENKOMST 3

Welkom

Een lied: Onze vader verborgen (*H.Oosterhuis – T.Löwenthal*)

Onze Vader verborgen,
Uw naam worde zichtbaar in ons,
Uw koninkrijk kome op aarde,
Uw wil geschiede: een wereld
met bomen tot in de hemel,
waar water, schoonheid en brood,
gerechtigheid is en genade.

Waar vrede niet hoeft bevochten,
waar troost en vergeving is
en mensen spreken als mensen,
waar kinderen helder en jong zijn,
dieren niet worden gepijnigd,
nooit één mens meer gemarteld,
niet één mens meer geknecht.

Doof de hel in ons hoofd,
leg uw woord op ons hart,
breek het ijzer met handen,
breek de macht van het kwaad
Van U is de toekomst, kome wat komt,
van U is de toekomst, kome wat komt.

De tekst lezen

A. De Bergrede: een utopie?

Vaak zeggen mensen dat de Bergrede wel mooi is maar tegelijk veraf staat van de dagelijkse werkelijkheid en wat er daarin al dan niet haalbaar is. We kunnen over dit aanvoelen even van gedachte wisselen. Onderstaande gedachten kunnen ons daarbij inspireren.

Niet realistisch?

‘Het echte realisme wordt gekenmerkt door naar het heil verlangend ongeduld, dat door de Bergrede heen bruist en beslist weigert het heden goed te praten of de een of andere status heilig te verklaren.’ (P.Lapide en C.F.von Weizsäcker, p.78)

Niet redelijk?

‘Ik vind het geloof dat het eenmaal zal zijn zoals de Bergrede belooft, een oordeelkundig en redelijk geloof. Het heeft de ervaring tegen zich, maar niet het verstand.’ (ibidem, p.79)

Soms stelt men dat mensen de Bergrede wel kunnen beleven in een kleine gemeenschap van mensen die de keuze maken om zich toe te leggen op het leven als christen maar dat ze niet toepasbaar is op grotere schaal. In elk geval is ze geen receptenboek maar ze kan wel altijd beluisterd worden als een kritische en relativiserende stem tegenover gelijk welk politiek – economisch - sociaal systeem.

Zoals de decaloog (Ex 20,2) begint met het bevrijdende liefdebewijs van God (P.Lapide), zo begint de Bergrede met de zaligsprekingen als getuigenis van Gods liefde. ‘Wees onverdeeld goed zoals uw hemelse Vader onverdeeld goed is’ (Mt 5,48): het is vanuit Gods volmaakte goedheid voor ons dat wij kunnen proberen lief te hebben voorbij het gewone.

Jezus maakt zijn woorden zelf waar, Hij beleeft Gods Woord in al zijn radicaliteit. Na de Bergrede laat Matteüs twee hoofdstukken volgen met ‘wonderen’: de daad wordt bij het woord gevoegd. Bovendien laat Jezus zijn leerlingen niet aan zichzelf over om de Bergrede waar te maken. Hij is in Matteüs van meetaf aan God-bij-ons (1,23), Hij heeft zelf de satan verslagen (4,1-11).

B. De tekst

Jullie moeten zo bidden: Onze Vader in de hemel, uw naam worde geheiligd, uw koninkrijk kome, uw wil geschiede, op aarde zoals in de hemel. Geef ons vandaag het nodige brood, en vergeef ons onze schulden, zoals ook wij hebben vergeven wie schulden heeft bij ons. En breng ons niet in beproeving, maar red ons van het kwaad.

De tekst verkennen

C. De structuur van de Bergrede (Mt 5-7)

Door de herhaling van zinnen of zinstukken (inclusie) brengt Mt in de rede een heldere structuur aan. Peter Schmidt noemt ze 'een meesterwerk van symmetrie' (p.49). Een overzicht:

- Het geheel van de rede wordt afgebakend door dezelfde woorden: aan het begin: 'Een grote menigte volgde Hem ... Hij ging de berg op' (4,25 en 5,1) aan het einde: 'Hij daalde van de berg af en een grote menigte volgde Hem.' (8,1)
- In 5,17 zegt Jezus: 'Denk niet dat ik gekomen ben om de Wet of de Profeten op te heffen.' Diezelfde uitdrukking, 'Wet en Profeten', gebruikt Hij opnieuw in 7,12. Daarmee is het grote *middendeel* van de rede afgebakend. Dat deel bevat Jezus' manier om 'Wet en Profeten' (of de Tora) te interpreteren en uit te leggen.
- Als 5,17 – 7,12 het middendeel vormen, dan kunnen we 5,3-16 als de *inleiding* van de rede beschouwen, en 7,13 – 27 als de *afronding*.

Binnen het middendeel kan men opnieuw drie delen onderscheiden.

- (1) In 5,21-48 valt de herhaling op van 'jullie hebben gehoord dat ... maar Ik zeg jullie'. Jezus geeft hier zijn visie over enkele concrete bepalingen uit de Thora.
- (2) In 6,1-18 zien we drie keer de woorden 'de mensen', 'de schijnheiligen', 'Ik verzeker jullie, ze hebben hun loon al' en 'de Vader die in het verborgene ziet'. Het gaat in dit midden van het middendeel over drie typisch joodse 'werken van gerechtigheid' (barmhartigheid – gebed – vasten).
- (3) Het deel 6,19 – 7,12 brengt nog een aantal vermaningen samen, die verder op de thema's van deel 2 doorgaan.

Precies in het midden van deel 2 (6,1-18), dat zelf het midden van het grote middendeel van de Bergrede vormt, en midden in het tweede werk van gerechtigheid, het gebed, plaatst Matteüs het Onzevader.

'In het hart van Jezus' programma van het rijk der hemelen staat het gebed dat het hele programma samenvat: het Onzevader.' (P. Schmidt, p.54)

De tekst ontvouwen

We werken met de vertaling die gebruikt wordt in de liturgie.

A. Het Onzevader ontleden

Onze Vader die in de hemel zijt

1. Deze aanspreking doet denken aan volgende verzen in de Bergrede:

2. Zie je mogelijke hindernissen om vrijmoedig deze aanspreking te kunnen gebruiken?

In één zin wordt de vertrouwelijkheid van de aanspreking gekoppeld aan een diepe eerbied voor Gods alles overstijgende mysterie. Voor wie het Onzevader bidt, zoals voor de Bijbelse mens, is God tegelijk de heel nabije én de heel Andere. Zeker, God is als een Vader, maar Hij blijft wel God, de geheel Andere, waardoor niemand hem voor de eigen kar kan spannen. Zie hoe Jezus zelf bidt in Mt 11,25: 'Ik loof U, Vader, Heer van hemel en aarde'.

Uw Naam worde geheiligd

Laten we even kijken naar de structuur van het Onzevader.

Er zijn duidelijk twee delen met elk drie beden:

- De eerste helft gaat over de Naam, het rijk en de wil van God, de tweede helft over de menselijke noden.
- Zoals de Bergrede zelf zegt: 'Zoek liever eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid, dan zullen al die andere dingen je erbij gegeven worden.' (6,33).

1. Welke verzen uit de Bergrede doen aan deze bede denken?

2. Hoe kunnen mensen de Naam van God 'heiligen'? Of 'heiligt' God zelf zijn Naam?

Zou het kunnen dat Matteüs de eigenaardige vorm van het werkwoord gekozen heeft om aan te geven dat de heiliging van de Naam zowel het 'werk' is van God als van de mens die bidt? Dat we uiteraard deze bede niet kunnen uitspreken als we niet oprecht bereid zijn om voor de heiliging van de Naam alles te doen wat in onze mogelijkheden ligt, maar in het volle besef dat we daarin tekortschieten. Wat evenwel niet tot moedeloosheid moet leiden, want uiteindelijk hangt de heiliging niet af van ons.

Uw rijk kome

1. Is er ook op andere plaatsen in de Bergrede sprake over Gods Rijk?

2. Laten we even van gedachte wisselen over volgend citaat:

‘Het Rijk waarover Jezus spreekt en waarvoor wij als zijn leerlingen bidden, is niet iets om op te wachten in een hiernamaals en we moeten het evenmin alleen in de diepte van onze ziel zoeken. Het Rijk Gods begint hier en nu. Het heeft een zichtbare gestalte in de Kerk. Onze opdracht is niet op de eerste plaats om de maatschappij te verbeteren maar om de Kerk te beleven als de nieuwe samenleving van God. Zo dienen we ook de profane samenleving het best.’ (G. Lohfink, p. 53)

Uw wil geschiede op aarde zoals in de hemel

1. Waar in het evangelie horen we Jezus nog spreken over 'de wil' van God?

2. Wat roept deze bede bij jou op?

Geef ons heden ons dagelijks brood

1. Andere verzen in de Bergrede die aan deze bede doen denken:

2. Welke verbanden zie je tussen deze bede en het zgn 'broodwonder' dat Matteüs in hfdst 14 vertelt (vzn 15-21)?

**En vergeef ons onze schulden,
zoals ook wij vergeven aan onze schuldenaren**

1. Ook op andere plaatsen in de Bergrede is er sprake over vergeving, bv:

.....

.....

.....

2. Vergeving staat werkelijk centraal in Jezus' boodschap zoals in de hele Schrift. Vergeving die mensen van Godswege krijgen én vergeving tussen mensen onderling. Hoe versta jij de uitnodiging van Mt 18,22 om 'tot zeventig maal zeven maal' te vergeven?

.....

.....

.....

**En breng ons niet in beproeving
maar verlos ons van het kwade**

1. Hoe versta jij deze bede? Wat kan voor een christen 'beproeving' zijn?

.....

.....

.....

2. Vergelijk even met wat Paulus aan de Korinthiërs schrijft: 'U hebt geen beproevingen te doorstaan die niet voor mensen te dragen zijn. God is trouw en zal niet toestaan dat u boven uw krachten wordt beproefd: Hij geeft u met de beproeving ook de uitweg, zodat u haar kunt doorstaan.' (1Kor 10,13)

.....

.....

.....

A. Het Onzevader bidden om te leren bidden en leven zoals Jezus

Laten we het Onzevader nooit bidden als zomaar een formulegebed. Niet voor niets beschouwde Tertullianus in zijn traktaat over het gebed het Onzevader als de 'samenvatting van het Evangelie'. Charles Péguy noemde het Onzevader 'plus qu'une prière, un chemin spirituel', een oefenschool om te leren bidden en leven als Jezus. De heilige Theresa van Avila waarschuwde om het bidden van het Onzevader nooit tot een routine te laten worden en daarom altijd te bidden in het bewustzijn dat Jezus bij je is en mee bidt: 'Onze Vader ...'. Ze bindt haar medezusters op het hart om in de binnenkamer van je ziel te gaan, daar de Leraar Jezus te ontmoeten en goed te luisteren hoe Hij bidt.

In de vroege kerk was het Onzevader samen met de geloofsbelijdenis een tekst die zorgvuldig aan de doopleerlingen werd aangeleerd en toegelicht, en die ze onder geen beding aan niet-christenen mochten prijsgeven.

Het Onzevader bidden wil zeggen: ik kan niet leven zonder die Bron van mijn leven. Ik kan niet opkomen voor anderen zonder die oorsprong van alle vrede en geluk. Ik kan niet echt liefhebben zonder de impulsen van de Liefde. Daarom wil ik afgestemd blijven op de innerlijke stem van God. Bidden wordt dan eigenlijk een levenshouding. Onze woorden worden dragers van het luisterend verlangen naar de innerlijke stem van God. Daarom mogen we de gebedstaal nooit verliezen, want daarin is zoveel hoop en verwachting opgeslagen. In de gebedstaal ontwaakt de mens in de mens. (Bernard De Cock o.p. in *Maandbrief van de Gezinsgroepen*, april 2002)

Bronnen

Lohfink Gerhard, *Het Onzevader opnieuw uitgelegd*, Halewijn, 2016

Schmidt Peter, *Ongehoord. Christen zijn volgens de Bergrede*, Leuven, 2008

Gebedsmoment

Openingsvers

God, kom mij te hulp.

Heer, haast U mij te helpen.

Eer aan de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

**Zoals het was in het begin en nu en altijd
en in de eeuwen der eeuwen. Amen.**

Hymne: Onze hulp is de naam van de Heer (ZJ 318)

Voorzang

On-ze hulp is de naam van de Heer, die he-mel en
aar - de ge - maakt heeft. Hij is voor ons een barm-
har-ti-ge Va - der en tot in eeu - wig-heid duurt zijn trouw.

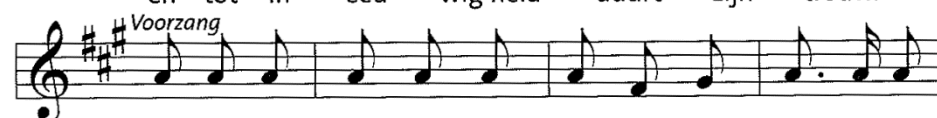
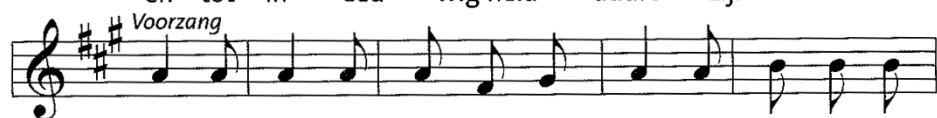
Allen

On- ze hulp is de naam van de Heer
en tot in eeu - wig-heid duurt zijn trouw.

Voorzang

1. Hij roept mijn le-ven weg uit het graf, Hij maakt mijn
da - gen vol van ge - luk en als een a - rend her -
leeft mijn jeugd. On-ze hulp is de naam van de Heer

Allen

hulp is de naam van de Heer, die hemel en aar - de ge-
 maakt heeft. Hij is voor ons een barm - har-ti-ge
 Va - der en tot in eeu - wig-heid duurt zijn trouw.
Allen
 On - ze hulp is de naam van de Heer
 en tot in eeu - wig-heid duurt zijn trouw.

Psalm 67

Antifoon: Laat uw aanschijn over ons lichten, God, en zegen ons.

God zij ons genadig en zegene ons,
Hij late zijn aanschijn over ons lichten,

**opdat men op aarde uw wegen mag kennen,
in alle landen uw heil.**

Geef dat de volken U eren, o God,
dat alle volken U eren !

**Laat alle naties van vreugde juichen °
omdat Gij de volken rechtvaardig regeert
en alles op aarde bestuurt.**

Geef dat de volken U eren, o God,
dat alle volken U eren.

**De aarde gaf ons haar vruchten,
de zegen van onze God.**

God geve ons zo zijn zegen
dat heel de aarde Hem vreest.

**Eer aan de Vader en de Zoon
en de heilige Geest.**

Zoals het was in het begin en nu en altijd
en in de eeuwen der eeuwen. Amen.

we herhalen samen de antifoon

Schriftlezing

Uit het evangelie volgens Lucas (11,5-10)

Jezus vervolgde: 'Stel, iemand van u heeft een vriend. Midden in de nacht gaat hij naar hem toe en zegt: Vriend, leen mij drie broden, want een vriend van mij is van een reis bij mij aangekomen en ik heb niets om hem voor te zetten. Zou die ander van binnenuit dan antwoorden: Val me niet lastig, de deur is al op slot en mijn kinderen en ik liggen in bed; ik kan niet opstaan om het je te geven? Ik zeg u: als hij al niet opstaat en het hem geeft omdat hij zijn vriend is, zal hij toch opstaan en hem geven al wat hij nodig heeft, om zijn onbescheiden aandringen. Tot u zeg Ik hetzelfde: Vraagt en u zal gegeven worden; zoekt en gij zult vinden; klopt en er zal worden opengedaan. Want al wie vraagt, verkrijgt; wie zoekt, vindt; en voor wie klopt, wordt opengedaan.

Stilte

Gebed

Heer God,
Uw koninkrijk is midden onder ons,
verborgen en dichtbij,
een mens om van te houden,
mensen om voor te leven,

Uw wil geschiedt op aarde
overall waar mensen leven
en sterven voor elkaar.

Wij bidden U
dat wij dit alles mogen volbrengen
gaandeweg, van dag tot dag,
om zo vertrouwd te worden
met Uw Naam
en U te vinden,
onze Vader tot in eeuwigheid.

Amen

H. Oosterhuis

Zegenbede

De Heer schenke ons zijn zegen,
Hij beware ons voor onheil,
en geleide ons tot eeuwig leven.
Amen.

Loven wij de Heer.
Wij danken God!